

به این آمار دقت کنید، شاید فرافکنی تنها راه حل نباشد

افول معنادار شریف، تهران و تربیت مدرس در رده‌بندی شانگهای

ندا اظهاری
مترجم

رتبه‌بندی شانگهای از معتبرترین نظام‌های رتبه‌بندی دنیاست که به‌طور سالیانه از سال ۲۰۰۳ تاکنون رتبه‌بندی آکادمیک دانشگاه‌های جهان را براساس روش‌شناسی واضح و آشکاری منتشر می‌کند. این نظام رتبه‌بندی یک سازمان کاملاً مستقل در زمینه اطلاعات آموزش عالی است و از نظر قانونی تابع هیچ دانشگاه یا سازمان دولتی نیست. این مرکز به‌عنوان یک مرکز پیشرو و قابل اعتماد برای رتبه‌بندی دانشگاه‌های جهان شناخته می‌شود. امسال بیش از ۲۵۰۰ موسسه مورد بررسی قرار گرفته‌اند که در نهایت فهرست هزار دانشگاه برتر جهان منتشر شده است. ایران در رتبه‌بندی امسال شانگهای با ۱۰ دانشگاه حضور دارد و آمار کلی گویای عملکرد ضعیف دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی عالی ایران در مقایسه با سال گذشته است.

معیارهای معرفی برترین‌ها در شانگهای ۲۰۲۳

به گزارش شانگهای، این مرکز رتبه‌بندی دانشگاه‌هایی را در نظر می‌گیرد که دارای برندگان جایزه نوبل، برندگان مدال فیلدز، محققان با استناد بالا یا مقالات منتشر شده در مجلات نیچر و «ساینس» باشند. علاوه بر این، دانشگاه‌هایی با حجم قابل توجهی از مقالات نمایه‌شده نیز در همین گروه قرار می‌گیرند. به ازای هر شاخص، به موسسه‌ای که دارای بالاترین امتیاز باشد، امتیاز ۱۰۰۰ تعلق می‌گیرد و سایر موسسات به‌عنوان درصدی از امتیاز برتر محاسبه می‌شوند. از تکنیک‌های آماری استاندارد برای تنظیم شاخص استفاده می‌شود. امتیازات برای هر شاخص به‌گونه‌ای وزن می‌گیرد تا به یک نمره کلی نهایی برای یک موسسه برسند. به موسسه‌ای که بالاترین امتیاز را کسب کند، نمره ۱۰۰ تعلق می‌گیرد و سایر موسسات به‌عنوان درصدی از امتیاز برتر محاسبه می‌شوند. رتبه

یک موسسه نشان دهنده تعداد موسساتی است که بالاتر از آن قرار دارند. در نهایت فهرست برترین دانشگاه‌های دنیا طبق شش معیار ارزیابی می‌شوند؛ کیفیت آموزشی (شامل فارغ التحصیلان برنده جایزه نوبل و مدال فیلدز) که ۱۰ درصد در این رتبه بندی نقش دارد، کیفیت اعضای هیات علمی (شامل کارکنان برنده جایزه نوبل و مدال فیلدز) که ۲۰ درصد تاثیرگذار است، کیفیت اعضای هیات علمی (شامل تعداد محققان با استناد بالا) که ۲۰ درصد در این روند تاثیر دارد، خروجی مقالات (مقالات منتشر شده در مجلات نیچر و ساینس) که ۲۰ درصد تاثیر دارند، خروجی مقالات (مقالات نمایه‌شده در نمایه‌های توسعه‌یافته علوم و علوم اجتماعی) که ۲۰ درصد تاثیرگذار هستند و در نهایت عملکرد دانشگاهی (سرانه عملکرد آموزشی یک موسسه) که نقش ۱۰ درصدی ایفا می‌کند.

حضور ۳۵ دانشگاه چینی در جمع برترین‌های دنیا

برتر جهان قرار دارد. برترین دانشگاه چین یعنی شینهوا در رتبه‌بندی ۲۰۲۳ جایگاه ۲۲ جهان را از آن خود کرده است که نسبت به سال ۲۰۲۲ که جایگاه ۲۶ را داشته، چهار پله صعود کرده و برای نخستین بار برترین دانشگاه آسیایی لقب گرفته است. دانشگاه پکنینگ دومین دانشگاه چینی است که سال گذشته رتبه ۳۴ و امسال با پنج پله صعود رتبه ۲۹ را به دست آورده است. در میان دانشگاه‌های چین، دودانشگاه «مرکزی جنوب» در رده ۹۵ و دانشگاه «نانجینگ» در رتبه ۹۶ برای اولین بار جزء ۱۰۰ دانشگاه برتر جهان قرار می‌گیرند. در مجموع، ۳۵ دانشگاه چینی امسال برای اولین بار وارد گردونه رقابت هزار دانشگاه برتر جهان شده‌اند. دانشگاه ملیون استرالیا هم که در رده ۳۵ برترین دانشگاه‌های دنیا قرار گرفته، از سال ۲۰۱۱ برای سیزدهمین سال متوالی در صدر دانشگاه‌های اقیانوسیه جا خوش کرده است. در میان دانشگاه‌های اروپایی هم دانشگاه «پاریس ساکلی» فرانسه که رتبه پانزدهم دنیا را به دست آورده نسبت به سال گذشته یک پله صعود کرده است.

در رتبه‌بندی ۲۰۲۳ شانگهای در بررسی شاخص‌ها، دانشگاه هاروارد مانند سال گذشته جایگاه برترین دانشگاه دنیا را برای بیست و یکمین سال متوالی از آن خود کرده است. پس از هاروارد هم به ترتیب دانشگاه استنفورد و MIT مانند سال گذشته رتبه‌های دوم و سوم را از آن خود کرده‌اند. سایر دانشگاه‌ها هم شامل کمبریج، برکلی، پرینستون، آکسفورد، کلمبیا، موسسه فناوری کالیفرنیا و شیکاگو در رده‌های چهارم تا دهم قرار گرفته‌اند. از ۱۵ دانشگاه برتر دنیا، تنها دو دانشگاه انگلیسی بوده و ۱۳ دانشگاه آمریکایی هستند که بیانگر جایگاه برتر دانشگاه‌های آمریکایی است. در مجموع از بین هزار دانشگاه برتر دنیا از دیدگاه شانگهای، ۱۸۷ دانشگاه آمریکایی هستند که ۳۸ دانشگاه در جمع ۱۰۰ دانشگاه برتر و ۱۲۰ دانشگاه در جمع ۵۰۰ دانشگاه برتر قرار دارد. در این میان، شمار دانشگاه‌های چین در رتبه‌بندی شانگهای ۲۱۴ مرکز است که جایگاه آنها نسبت به سال گذشته بالاتر رفته است. ۱۱ دانشگاه چین جز ۱۰۰ دانشگاه برتر و ۹۸ دانشگاه هم در جمع ۵۰۰ دانشگاه

سقوط دانشگاه تهران به رده پایین پس از ۷ سال
دانشگاه‌های ایران از سال ۲۰۰۹ وارد رتبه‌بندی شانگهای شدند و برای اولین بار، دانشگاه تهران به‌عنوان تنها نماینده دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ایران در این رتبه‌بندی توانست رتبه‌بین ۴۰۲ تا ۵۰۱ را کسب کند. یک‌تاری دانشگاه تهران در رتبه‌بندی شانگهای تا سال ۲۰۱۴ هم ادامه پیدا کرد که رده ۴۰۱-۴۰۰ را به خود اختصاص داده بود. اما در سال ۲۰۱۵ دانشگاه صنعتی شریف هم وارد رقابت با دانشگاه تهران شد و جایگاه ۱۰۵-۴۰۱ را از آن خود کرد. دانشگاه تهران از سال ۲۰۱۶ با رتبه ۴۰۱-۴۰۰ در جمع ۳۰۰ دانشگاه برتر جهان قرار داشت اما بعد از گذشت ۷ سال حفظ این رتبه، در رتبه‌بندی سال ۲۰۲۳، تنزل رتبه داده و رتبه آن به ۵۰۰-۴۰۱ افزایش یافته است.

جایگاه هیچ دانشگاه ایرانی بهتر نشد

۱
در جمع برترین دانشگاه‌های رتبه‌بندی شانگهای، ایران با ۱۰ دانشگاه حضور پیدا کرده است که یک دانشگاه نسبت به رده‌بندی سال قبل کمتر است. اما آمارها حکایت از آن دارد که پنج دانشگاه مطرح و صاحب نام ایرانی در مقایسه با رده‌بندی سال گذشته شانگهای، تنزل رتبه داشته و جایگاه قبلی خود را از دست داده‌اند. دانشگاه تهران، دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشگاه صنعتی شریف، دانشگاه تربیت مدرس و دانشگاه علم و صنعت پنج دانشگاهی هستند که وضعیت نزولی نسبت به سال ۲۰۲۲ پیدا کرده‌اند. دانشگاه تهران مانند سال‌های پیاپی، رتبه نخست را بین دانشگاه‌های کشور از آن خود کرده است.

۲
رتبه دوم دانشگاه‌های ایران به علوم پزشکی تهران رسیده که رتبه آن در سطح جهان ۶۰۰-۵۰۱ است. رتبه دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال گذشته ۴۰۱-۵۰۰ بوده است. این دانشگاه در سال ۲۰۱۹ نیز در رتبه ۵۰۰-۴۰۱ جهان قرار گرفته بود که در سال ۲۰۲۰ بار دیگر رتبه آن به ۵۰۱-۶۰۰ افزایش پیدا کرد. این رتبه در سال ۲۰۲۱ هم تکرار شد. اما امسال دوباره با تنزل رتبه‌ای که پیدا کرد به رتبه سال ۲۰۲۰ خود بازگشته است. بهترین رتبه دانشگاه علوم پزشکی تهران در بازه پنج ساله به سال ۲۰۱۹ با رتبه ۴۰۱-۵۰۰ برمی‌گردد.

۳
بازگشت علوم پزشکی تهران به جایگاه ۲۰۲۰
رتبه دوم دانشگاه‌های ایران به علوم پزشکی تهران رسیده که رتبه آن در سطح جهان ۶۰۰-۵۰۱ است. رتبه دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال گذشته ۴۰۱-۵۰۰ بوده است. این دانشگاه در سال ۲۰۱۹ نیز در رتبه ۵۰۰-۴۰۱ جهان قرار گرفته بود که در سال ۲۰۲۰ بار دیگر رتبه آن به ۵۰۱-۶۰۰ افزایش پیدا کرد. این رتبه در سال ۲۰۲۱ هم تکرار شد. اما امسال دوباره با تنزل رتبه‌ای که پیدا کرد به رتبه سال ۲۰۲۰ خود بازگشته است. بهترین رتبه دانشگاه علوم پزشکی تهران در بازه پنج ساله به سال ۲۰۱۹ با رتبه ۴۰۱-۵۰۰ برمی‌گردد.

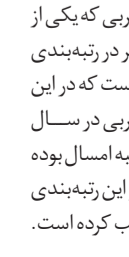
۴
علوم پزشکی شهید بهشتی و حفظ موقعیت برای پنجمین سال
چهارمین دانشگاه برتر ایران در رتبه‌بندی ۲۰۲۳ شانگهای دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی با رتبه جهانی ۱۰۸۰۰-۱۷۰۰ است. آمارهای بررسی شده طی پنج سال گذشته نشان می‌دهد که رتبه این دانشگاه از سال ۲۰۱۹ تاکنون بدون تغییر باقی مانده است. علوم پزشکی شهید بهشتی در بین سه دانشگاه علوم پزشکی حاضر در رتبه‌بندی امسال جایگاه دوم را دارد.

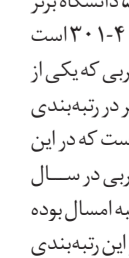
۵
ضعیف‌ترین نتیجه شریف در ۵ سال اخیر
جایگاه پنجم دانشگاه‌های ایران به دانشگاه صنعتی شریف می‌رسد که در رده‌بندی جهانی رتبه ۱۰۸۰۰-۷۰۰ را در سال ۲۰۲۳ از آن خود کرده است. اگر کمی عقب‌تر یعنی به ۵ سال پیش بازگردیم، دانشگاه صنعتی شریف در سال ۲۰۱۹ رتبه ۱۰۵۰۰-۴۰۱ دنیا را به خود اختصاص داده بود. اما در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ با تنزل رتبه به جایگاه ۵۰۱-۶۰۰ تنزل پیدا کرد و این افزایش رتبه حتی در سال ۲۰۲۲ هم ادامه داشت. رتبه جهانی این دانشگاه در سال گذشته به ۱۰۷۰۰-۶۰۰ رسید.

۶
نزول علم و صنعت به رده قبلی پس از ۲ سال
دانشگاه علم و صنعت ایران هشتمین دانشگاه ایران در سال ۲۰۲۳ با جایگاه جهانی ۱۰۱۰۰۰-۷۰۰ است. در بررسی بازه ۵ ساله، رتبه این دانشگاه در جایگاه جهانی در سال ۲۰۱۹ در حد ۱۰۱۰۰-۹۰۰ بوده که یک سال بعد یعنی در سال ۲۰۲۰ به جایگاه ۱۰۰۰-۹۰۱ افزایش یافت. اما بار دیگر در سال ۲۰۲۱ رتبه این دانشگاه به ۱۰۹۰۰-۸۰۰ کاهش یافت که در سال ۲۰۲۲ هم بدون تغییر باقی ماند. اما رتبه ۲۰۲۳ این دانشگاه طبق نظام رتبه‌بندی شانگهای به ۹۰۱-۱۰۰۰ تنزل پیدا کرده است.

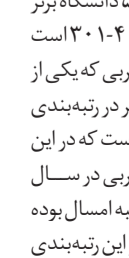
۷
تربیت مدرس هم افت کرد
دانشگاه تربیت مدرس ششمین دانشگاه برتر ایران در رده‌بندی جدید شانگهای است که در رده جهانی هم جایگاه ۱۰۸۰۰-۷۰۰ را کسب کرد. بررسی‌ها نشان می‌دهد بهترین رتبه دانشگاه تربیت مدرس در بازه ۵ سال گذشته در سال ۲۰۲۲ رتبه ۱۰۶۰۰-۵۰۱ بوده است که در سال جاری تنزل قابل توجهی داشته به طوری که به ۱۰۸۰۰-۷۰۱ افزایش رتبه داشته است. این دانشگاه در سه سال متوالی بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ رتبه ۱۰۶۰۰-۵۰۱ را کسب کرده بود.

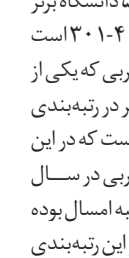
۸
ورود علوم پزشکی شیراز به جمع هزار دانشگاه برتر
دانشگاه علوم پزشکی شیراز نهمین دانشگاه برتر کشور در رتبه‌بندی ۲۰۲۳ شانگهای در جایگاه ۱۰۱۰۰-۹۰۱ قرار دارد. این نخستین باری است که دانشگاه علوم پزشکی شیراز در رتبه‌بندی شانگهای قرار می‌گیرد. شیرازی‌ها در رتبه‌بندی امسال و در غیاب دانشگاه علوم پزشکی شهید و دانشگاه علوم پزشکی ایران که پیش‌تر در این رتبه‌بندی حضور داشتند، سومین دانشگاه علوم پزشکی محسوب می‌شوند.

۹
عربستان ۵ دانشگاه برتر بیشتر از ایران دارد
این دانشگاه در سال گذشته هم همین رتبه را کسب کرده بود. قطری‌ها هم تنها یک دانشگاه برتر دارند. دانشگاه قطر به‌عنوان برترین دانشگاه این کشور در سال ۲۰۲۳ رتبه ۱۰۶۰۰-۵۰۱ را به دست آورده است که نسبت به سال گذشته بدون تغییر باقی مانده است. اما در این میان عربستان سعودی وضعیت به‌مراتب بهتر از ایران دارد به طوری که با توجه به ۱۲ دانشگاه برتری که در اختیار دارد، ۶ دانشگاه آن در جمع ۵۰۰ دانشگاه برتر دنیاست، بنابراین ۵ دانشگاه نماینده بیشتر از دانشگاه‌های مادر جمع ۵۰۰ دانشگاه برتر دنیا در اختیار دارد. دانشگاه شاه سعود به‌عنوان برترین دانشگاه عربستان سعودی، جایگاه ۱۰۱۵۰-۱۰۰ دنیا را به دست آورده و با توجه به اینکه نسبت به سال گذشته رتبه آن تغییر نکرده، اما جایگاه آن نسبت به سال گذشته ارتقا یافته است، به‌گونه‌ای که در سال ۲۰۲۲ دانشگاه شاه سعود در رده دوم دانشگاه‌های برتر عربستان قرار داشت و دانشگاه شاه عبدالعزیز با جایگاه ۱۰۱۵۰-۱۰۰، رتبه نخست را از آن خود کرده بود. طبق رتبه‌بندی دانشگاه‌های عربستان سعودی، ششمین دانشگاه برتر این کشور با رتبه ۴۰۱-۵۰۰ رتبه دانشگاه تهران به‌عنوان برترین دانشگاه ایران برابری می‌کند.

۱۰
وضعیت کشورهای آسیایی در شانگهای جدید
رتبه‌بندی ۲۰۲۳ شانگهای در اختیار دارد که تنها ۲ دانشگاه آن در جمع ۵۰۰ دانشگاه برتر حضور دارند. در مقایسه با روسیه، تعداد دانشگاه‌های برتر ایران یک دانشگاه بیشتر است، اما دانشگاه ایالتی مسکو به‌عنوان برترین دانشگاه روسیه رتبه ۱۰۱۵۰-۱۰۱ جهان را در اختیار دارد. این دانشگاه نسبت به سال ۲۰۲۲ بدون تغییر باقی مانده است. دومین دانشگاه روسیه یعنی دانشگاه «سن پترزبورگ» که رتبه ۱۰۵۰۰-۴۰۱ را از آن خود کرده، با رتبه دانشگاه تهران برابری می‌کند. هندی‌ها اما با ۱۵ دانشگاه برتر در این رتبه‌بندی حضور دارند که تنها یک دانشگاه از هندی‌ها ۵۰۰ دانشگاه برتر دنیا قرار دارد. موسسه علوم هند، برترین دانشگاه هند است که در این رتبه‌بندی رده ۱۰۴۰۰-۳۰۱ را کسب کرده که با توجه به تنزل رتبه‌ای که دانشگاه تهران نسبت به سال قبل داشته، بالاتر از دانشگاه‌های ایران قرار گرفته است. این دانشگاه نسبت به سال قبل بدون تغییر باقی مانده است.

۱۱
وضعیت کشورهای آسیایی در شانگهای جدید
رتبه‌بندی ۲۰۲۳ شانگهای در اختیار دارد که تنها ۲ دانشگاه آن در جمع ۵۰۰ دانشگاه برتر حضور دارند. در مقایسه با روسیه، تعداد دانشگاه‌های برتر ایران یک دانشگاه بیشتر است، اما دانشگاه ایالتی مسکو به‌عنوان برترین دانشگاه روسیه رتبه ۱۰۱۵۰-۱۰۱ جهان را در اختیار دارد. این دانشگاه نسبت به سال ۲۰۲۲ بدون تغییر باقی مانده است. دومین دانشگاه روسیه یعنی دانشگاه «سن پترزبورگ» که رتبه ۱۰۵۰۰-۴۰۱ را از آن خود کرده، با رتبه دانشگاه تهران برابری می‌کند. هندی‌ها اما با ۱۵ دانشگاه برتر در این رتبه‌بندی حضور دارند که تنها یک دانشگاه از هندی‌ها ۵۰۰ دانشگاه برتر دنیا قرار دارد. موسسه علوم هند، برترین دانشگاه هند است که در این رتبه‌بندی رده ۱۰۴۰۰-۳۰۱ را کسب کرده که با توجه به تنزل رتبه‌ای که دانشگاه تهران نسبت به سال قبل داشته، بالاتر از دانشگاه‌های ایران قرار گرفته است. این دانشگاه نسبت به سال قبل بدون تغییر باقی مانده است.

